

paa en forfærdende og veltalende Statistik.

Nu erkender jeg, at Udviklingen i Krigsaarene for Kvinders Deltagelse i enhver Art af Arbejde, har, om jeg saa maa sige, formindsket Faren — ikke for den enkelte, men — for den kvindelig Arbejdsstok, derigennem at Menneskers Syn paa Anvendelse af Kvinders Arbejde er blevet et andet — en Ting, der tages almindeligt og naturligt, skaffer Betryggelse i sig selv. Naar de unge Kvinder nu gaar ind i al Slags Arbejde uden Debat, om det egner sig for Kvinder eller ej, saa lettes de for den Fare, der altid ligger i at være dristigt Undtagelse.

Ikke alene her hjemme, men Verden over har Kvinderne, uden at der tales mere om den Ting, i Løbet af Krigsaarene udslettet Skel mellem Mands- og Kvindearbejde, og danske Tjenere maa da ogsaa lære at forstaa, at den Tid er forbi, da Mænd kan blive ved at have privilegerede Virkefelter.

Til de vidtskuende under Konflikten i 1917 hørte Fru Charlotte Hansen, nuværende Medlem af Forretningsudvalget i D. K.s Fællesstyrelse.

Fru Ch. H. hævdede den Gang i en Dagbladsartikel det Standpunkt, som nu synes at være naaet til almindelig Anerkendelse, at „Tjenerfaget egner sig for faguddannede, sædelige Kvinder, der rekrutteres fra Tyendestanden, og tiltræder Arbejdet omkring 23—25 Aar.“

En ung Pige, der fra sit 14.—15. Aar har været ved husligt Arbejde og er avanceret i Stuepige-Pladser i store Huse, hvor hun har lært Servering ved Selskaber, hun bør saaledes anses for at have en Uddannelse, der kan sidestilles med den Tjeners, der som Piccolo og Ungtjener har erhvervet Faguddannelse.

Fru Ch. Hansen hævder i samme Artikel, at vi maa bort fra den Frygt, der har gjort sig gældende overfor de kvindelige Tjenere, og at Dygtighed er det bedste Værn i moralsk Henseende. Dertil kommer endvidere Nødvendigheden af, at Kvinderne udvider deres Arbejdsfelt i størst mulig Udstrækning. Der findes i København 62,000 flere Kvinder end Mænd over 25 Aar, og mere end 100,000 Kvinder er Forsørgere.

Den Konflikt mellem mandlige og kvindelige Tjenere, som i disse Dage har faaet sin Afslutning, har ført til, at de fjendtlige Parter er gaaet i Arbejde sammen. Der, hvor den kvinde-

lige Nødhjælp fra Stifikedagene, har vist sig at være i Stand til at udfylde Pladserne, og hvor Kvinderne har ønsket at blive, der er de blevet sammen med Tjenerne.

Og hermed er der, paa et Tidspunkt, hvor det synes vanskeligere og vanskeligere at skaffe Kvinder til husligt Arbejde, aabnet en Chance, som sandsynligvis vil bevirke en betydningsfuld Tilgang til Husgerning. En dygtig, nok saa udlært ung Kvinde, der ikke har Udsigt til anden pekuniær Fremgang for sit Arbejde, end den Hjemmene giver, hun føler sig sat ud af Konkurrencen med Kvinder i andre Fag; lad Lønnen være aldrig saa høj for dem, der skal betale den, for hende giver den ingen Fremtid. En saadan vil hun kunne finde i Tjenerfaget: hun vil der kunne spare Penge op, og hun vil kunne forsørge.

Jeg har i Anledning af dette Spørgsmaal søgt en Samtale med Direktør Wunsch, Formand for Restauratørernes Centralforening i Danmark. Med megen Elskværdighed gav Direktøren mig de ønskede Oplysninger.

„Det vilde,“ siger Direktør W., „være ganske latterligt, at Kvinder ikke skulde have Adgang til Tjenerfaget.“

Ligeledes anerkender Direktøren den huslige Gerning som Erstatning for den mandlige Faguddannelse, hvor det gælder den lettere Servering i Kaféer og Restaurationer, saa vel som han ser et udmærket Felt for Kvinder i Teaterservering. Tiden for Arbejdet i Teatrene 2—3 Timer forholdsvis tidligt paa Aftenen, ligger saaledes, at Kvinderne kan være Forsørgere og passe Hjemmet hele Dagen.

Men Direktøren hævder, at der er Serveringsforhold, hvor den ovennævnte Uddannelse ikke er tilstrækkelig — den maatte da som i Sverige suppleres med en Læretid, der svarede til den Uddannelse, som den saakaldte Smørgaasnisse i Lighed med Piccoloen faar ved at gøre Tjeneste ved Smørgaasbordet: endvidere er det Direktørens bestemte Opfattelse, at der er Serveringsforhold, f. Eks. de store Dinéserveringe, de kræver saa megen Fysik, at Kvinder ikke kan præstere, hvad der skal til.

„Det er,“ fortsætter Direktøren, „min Mening, at Tjenernes Overfald paa den kvindelige Betjening i Begyndelsen var aldeles usømmelig, ligesom jeg ikke mener mindste Frygt

med Hensyn til, at Moralen skulde slappes, hvor kvindelig Betjening anvendes — der er intet, der tyder i den Retning — tværtimod er det min Opfattelse, at den kvindelige Betjening har haft en god Indflydelse. Noget andet er det, at jeg tror ikke, at saa forkrækkelig mange af Kvinderne bliver i Faget — de maa nemlig ofre den kvindelige Forfængelighed, hvis de vil tage Konkurrencen op, og det har de svært ved. Det er hele Paa-klædningen, der maa indrettes efter Arbejdet — ikke Fodtøjet alene; men naturligvis er det ganske ugørligt at gøre Tjener-Arbejde paa høje Hæle. Man behøver kun at se de unge kvindelige Tjenere komme med en tung Bakke — stolprende og krumknædede — for at sige sig selv, at det er ikke alvorligt ment med det Arbejde, det kan ikke gennemføres paa den Maade, efter fjorten Dages Forløb bryder de sammen.“

„Og Lønnen?“ spørger jeg.

„Jeg har,“ lyder Svaret, „hævdet som en Grundregel for Anvendelse af kvindelig Betjening, at denne naturligvis ikke maa benyttes til at konkurrere den mandlige Arbejdskraft ud — Lønnen maa være den samme for det samme Arbejde.“

Saa vidt er vi altsaa nu naaet, at Spørgsmaalet staar ikke mere om, hvorvidt det er ønskeligt, at Kvinder gaar ind i Tjener-Faget eller ej. Spørgsmaalet staar til de unge Kvinder: vil de lade deres Ret strande paa Pjank, eller vil de forstaa, at en Vej er aabnet dem til Selvstændighed.

A. K. S.

Kvinderne og Valget.

—o—

Naar der i et redaktionelt Svar paa Artiklen om Kvinderne og Valget siges, at Kvinderne akkurat har samme Adgang og Midler som Mændene til at opnaa den Repræsentation paa Ting, som de ønsker, saa er det naturligvis rigtigt.

Selvfølgelig er det den rigtige Vej at gaa at faa Kvinderne til at melde sig ind i de politiske Organisationer, faa Kvinder valgt ind i disses forskellige, lokale Bestyrelser og endelig faa Kvinderne til at komme til Stede ved Generalforsamlinger, for der at gøre deres Indflydelse gældende paa Kandidatopstillinger.

Ved den nye Valglovs Bestemmelse om Opstilling af Kandidater i alle